ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση 9

Πρόλογος 11

1. Εισαγωγή: θέτοντας δύσκολα ερωτήματα
που αφορούν την ποιοτική έρευνα 13

2. Προγραμματισμός και σχεδιασμός
της ποιοτικής έρευνας 27

3. Παραγωγή ποιοτικών δεδομένων: συνέντευξη 71

4. Παραγωγή ποιοτικών δεδομένων: παρατήρηση,
γραπτό και οπτικό ερευνητικό υλικό 111

5. Δειγματοληψία και επιλογή 149

6. Κατάταξη, οργάνωση και ταξινόμηση
ποιοτικών δεδομένων 193

7. Παραγωγή πειστικών αναλύσεων και εξηγήσεων 247

8. Συμπέρασμα: η επαγγελματική άσκηση
της ποιοτικής έρευνας 299

Βιβλιογραφικές αναφορές 315

Ευρετήριο ονομάτων 319

Ευρετήριο όρων και θεμάτων 321

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Το παρόν εισαγωγικής φύσης βιβλίο επιλέχτηκε για τη σειρά *Κοινωνιολογία: Θεωρία και Έρευνα*, πρώτον, διότι η κάλυψη των ποιοτικών ερευνητικών μεθόδων στην ελληνική βιβλιογραφία είναι ιδιαίτερα ισχνή και, δεύτερον, διότι οι μέθοδοι αυτές προσεγγίζονται από τη συγγραφέα με τρόπο που αναδεικνύει τη σημασία της κριτικής και δημιουργικής σκέψης από την πλευρά του ερευνητή σε όλα τα στάδια της έρευνας. Παρότι περιγράφονται οι τεχνικές πλευρές της ποιοτικής προσέγγισης, τούτο δεν γίνεται με τη μορφή οδηγιών, αλλά κυρίως με την καταγραφή ερωτημάτων που συνδέονται με τα διαδοχικά στάδια της ποιοτικής έρευνας και τα στοιχεία που ο ερευνητής θα πρέπει να λάβει υπόψη του επιχειρώντας να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα. Σε όλη την έκταση του βιβλίου η συγγραφέας τονίζει τη σημασία της εσωτερικής συνοχής του ερευνητικού εγχειρήματος όσον αφορά τις θεωρητικές, οντολογικές και επιστημολογικές θέσεις που εκφράζονται, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτές συνδέονται με τις στρατηγικές συλλογής και ανάλυσης των στοιχείων. Καθίσταται έτσι σαφές ότι η ποιοτική, όπως άλλωστε και η ποσοτική έρευνα, θα πρέπει να στηρίζεται σε ερευνητικό σχεδιασμό που θα είναι συνεπής ως προς το «διανοητικό γρίφο» ή τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί προς επίλυση.

Το βιβλίο καλύπτει όλα τα στάδια της ποιοτικής έρευνας, από τη σύλληψη του θέματος έως την ανάλυση των δεδομένων, και απευθύνεται σε όλους εκείνους που ενδιαφέρονται να διεξάγουν ποιοτική έρευνα με μέριμνα όχι μόνο στις τεχνικές πτυχές της διαδικασίας, αλλά και στον ενεργό, δημιουργικό και αυτοστοχαστικό ρόλο που μπορεί να παίξει ο ερευνητής.

Νότα Κυριαζή

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ώθηση για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου δόθηκε άμεσα από τη διδακτική μου εμπειρία σε μεταπτυχιακούς φοιτητές, στο πλαίσιο του Προγράμματος Εκπαίδευσης στην Έρευνα των Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Lancaster. Κατά την περίοδο 1990-1994 δίδαξα ποιοτικές μεθόδους έρευνας, εισαγωγικού και προχωρημένου επιπέδου, σε διαδοχικές ομάδες φοιτητών του παραπάνω προγράμματος και επωφελήθηκα σημαντικά από αυτή την εμπειρία. Οι φοιτητές προέρχονταν από όλο το εύρος των κοινωνικών επιστημών, και δεν θα μπορούσε να βρει κανείς πιο ενδιαφέροντες, ενθουσιώδεις και ευσυνείδητους συμμετέχοντες στο μάθημα. Είναι βέβαιο ότι η σκέψη μου για τις ποιοτικές μεθόδους αναπτύχθηκε μέσα από τις συζητήσεις μας και το ίδιο ελπίζω να συνέβη και σε αυτούς. Επειδή ο αριθμός τους είναι ιδιαίτερα μεγάλος για να αναφερθώ στον καθένα τους ονομαστικά, θα ήθελα να καταγράψω εδώ τις ευχαριστίες μου προς όλους. Είναι γεγονός ότι πάντοτε θεωρούσα ιδιαίτερα προκλητικές και ενδιαφέρουσες τις συζητήσεις που είχα γύρω από την έρευνα με μεταπτυχιακούς φοιτητές κατά τη διάρκεια σεμιναρίων και εποπτειών. Πιο συγκεκριμένα, γνωρίζω ότι η σκέψη μου όσον αφορά τις προκλήσεις και την πραγματικότητα της άσκησης κοινωνικής έρευνας έχει οξυνθεί από ζωντανές συζητήσεις σε σεμινάρια που έχω οργανώσει για μεταπτυχιακούς σπουδαστές της έρευνας στο Τμήμα Εφαρμοσμένων Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Lancaster, όπως και πιο πρόσφατα στη Σχολή Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου του Leeds.

Στο πέρασμα των χρόνων είχα την τύχη να συνεργαστώ με συναδέλφους τόσο στην εφαρμογή όσο και στη διδασκαλία των ερευνητικών μεθόδων, ενώ επίσης ωφελήθηκα από συζητήσεις που είχα με άλλους

ερευνητές γύρω από τις ποιοτικές μεθόδους. Πιστεύω ότι αυτές οι εμπειρίες με έχουν κάνει καλύτερη στη διδασκαλία αλλά και στην έρευνα, και, ως αποτέλεσμα, έχουν τροφοδοτήσει τη συγγραφή του παρόντος βιβλίου. Από αυτή την άποψη αισθάνομαι ευγνώμων απέναντι στους: Rosemary Deem, Caroline Dryden, Janet Finch, Mary Hamilton, Jenny Harris, Lynn Hayes, Sue Heath, Diane Nutt και Lorraine Wallis. Ειδικότερα νιώθω πολύ τυχερή για τη μακρά και πλούσια ερευνητική συνεργασία μου με την Janet Finch. Είναι αδύνατον να εντοπίσω όλους τους τρόπους με τους οποίους η συνεργασία αυτή έχει ωφελήσει την ερευνητική μου σκέψη και πρακτική. Ο παραδειγματικός τρόπος με τον οποίο προσεγγίζει την κοινωνική έρευνα, αλλά και ο ενθουσιασμός και η γενναιοδωρία της εξακολουθούν να είναι πηγές έμπνευσης για μένα. Δεν έχω λόγια να την ευχαριστήσω όσο θα έπρεπε.

Ο Andrew Jones διάβασε και σχολίασε αρκετά από τα κεφάλαια του βιβλίου και, γενικά, οι ιδέες που αναπτύσσονται εδώ έχουν οξυνθεί, εστιαστεί και βελτιωθεί μέσα από τις πολλές συζητήσεις που κάναμε μαζί. Τον ευγνωμονώ για την καθαρή του σκέψη και την αδιάκοπη προθυμία του να μου παρέχει εποικοδομητικά σχόλια, πνευματικά ερεθίσματα, ενθάρρυνση και προσωπική στήριξη.

Τέλος, πολλά ξεχωριστά «ευχαριστώ» στην κόρη μου Rosa Katharine, για τον τρόπο με τον οποίο συγχρονιζόταν μαζί μου.